

INTERVIEW - SAŠA NESTOROVIĆ

Na Danu otvorene Europe, umjetničkom maratonu održanu 6. svibnja 2000. u četiri prostora berlinske Kuće "Kultura svijeta", u sklopu Tjedna otvorene Europe u Berlinu, sudjelovalo je 110 umjetnika iz 29 država, slikara, glazbenika, glumaca, literata, video umjetnika, *performera*, modnih dizajnera i drugih multimedijalnih autora koje su za nastup na toj manifestaciji predložili predstavnici 34 veleposlanstava i kulturnih instituta europskih i izvaneuropskih država čija su sjedišta u Berlinu. Hrvatsku je predstavljao vrstan komorno-glazbeni sastav Zagrebački kvartet saksofona, koji čine Saša Nestorović, Dragan Sremec, Goran Merčep i Matjaž Drevnšek. Sastav se, kako tvrdi kritika, sjajno uklopio u temu manifestacije – "Budućnost tradicije" – spajajući na području klasičnog glazbenog idioma sve elemente koji upućuju na budućnost tradicije: virtuoznom izvedbom "Talijanskog koncerta" J. S. Bacha, duhovitim "Neozbiljnim varijacijama" hrvatskog skladatelja Mladena Tarbuka i temperamentnim argentinskim brojem "Povijest tanga" Astora Piazzole. Zagrebački su saksofonisti, čitamo u kritikama, još jedanput dokazali svoje visoke izvođačke sposobnosti i visoku profesionalnost, što je prepoznala i izbirljiva berlinska publika i nagradila dugim aplauzom.

Nestorović je u ovome trenutku naš najrespektabilniji jazz umjetnik, važan skladatelj, solist (svira alt, sopran, tenor i bariton saksofon te sve klarinete), aranžer, član Plesnog orkestra HRT-a, Zagreb Jazz Portraita, u kojem su još gitarist Mario Igrec, kontrabasist Nenad Jura Vrandečić i bubnjar Borna Šerca, s kojim je snimio audiokasetu "Moment's Notice" i odlično ocijenjeni CD "It's Time for Jazz", i Zagrebačkog kvarteta saksofona, s kojim jednako uspješno izvodi ozbiljnu glazbu i s kojim je dosad snimio CD-e "Hrvatska glazba za saksofon" i "Kvartet Z".

Lani je u Montrealu sudjelovao na proslavi 100. obljetnice rođenja Dukea Ellingtona – bio je jedan od šesnaest članova EBU-a, European Broadcasting Union Jazz Banda 99, sastava Europske radijske unije koji jedanput godišnje, u različitim prigodama i na različitim projektima, okuplja soliste iz *big-bandova* pridruženih radio postaja. U sastavu je – kao prvi naš glazbenik od osamostaljenja Hrvatske – svirao tenor i sopran saksofon i klarinet, koncert su prenosile sve članice EBU-a, a izdan je i na CD-u.

Na Proljetnoj reviji jaza, održanoj u travnju 2000., Nestorović je predstavio još jedan kvartet saksofona – Round midnight kvartet – koji je, bez pratnje ritam sekcije, oduševio publiku i pobrao sjajne kritike, a čiji je program i dio aranžmana koncipirao Nestorović. Uskoro će biti izdani novi CD-i Zagrebačkog kvarteta saksofona i Round midnight kvarteta, o čemu razgovaramo s Nestorovićem, odmah po njegovu povratku iz Berlina.

☞ *S kakvim se dojmovima vraćate iz Berlina?*

☞ Svirali smo oko ponoći, prijem je bio uistinu srdačan, s pozivom na bis. Publika je cijelo vrijeme reagirala na ono što smo izvodili, primjerice odmah se počela smijati na Tarbukove "Neozbiljne varijacije", što je skladatelj i htio postići, a koje smo 1993., na praiizvedbi na Zagrebačkom muzičkom biennalu, izvodili pred mrtvački ozbiljnom publikom.

☞ *Čujemo da je u tijeku snimanje novoga CD-a Zagrebačkog kvarteta saksofona. Što će on sadržavati?*

☞ Uistinu je u tijeku snimanje trećega CD-a Zagrebačkog kvarteta saksofona, na kojem će biti djela američkih i hrvatskih autora: kvarteti saksofona Phila Woodsa, Elliotta De Borga, Srđana Dedića, te "Koncert za kvartet saksofona" koji je baš za nas napisao slovenski skladatelj Milko Lazar.

☞ *Je li nastup na Proljetnoj reviji jaza bilo ispitivanje reakcije publike? Kako tumačite reakciju publike? Među ostalim i činjenicom da je zasićena sve duljim solima, to više što se na domaćoj sceni u posljednje doba javilo puno odličnih sastava i u njima solista koji žele očitovati svoju rastuću kompetenciju, pa im sola često i zamorna, gotovo da nemaju kraja?*

☞ Prije toga reakciju publike ispitivali smo na jednom nastupu u Rijeci. Reakcije su bile izuzetno povoljne za Kvartet. Mislim da je publika željna takvog jaza, s malo manje improvizacije, a s više tema, zvuka, kolektivnog sviranja...

☞ *Slazem se s vama da je iza nas jedna dugačka faza u kojoj su se solisti u Zagrebu razvijali, kojima se sada već vjeruje i koji mogu svirati puno korusa i dugačka sola, primjerice Matija Dedić, koji uspješno svira beskraino duga sola. Upravo smo, čini se ušli u neku "kontrafazu", gdje publika želi teme i kratka i koncizna sola, u koju je Round Midnight kvartet upravo uletio.*

☞ Tako se – u reakcijama – i razvijala povijest jaza: postojala je stilska formacija koja je potpuno razgradila temu (primjerice *be-bop*), a potom ona koja bi je opet "skupila" (na primjer *hard-bop*, koji se vratio korijenima, bluesu, čvrstim temama). To je jako dobro shvaćao, na primjer, Miles Davis. On je u doba *be-bopa* – glazbe koju su pioniri *be-bopa* stvorili svirajući na starijim progresijama teme koje su samo oni znali i za sviranje kojih je solist morao biti strano spretan – namjerno otišao od Charliea Parkera, i to u trenutku kad je brbljavi *be-bop* već polako izlazio iz mode, kad se već osjećalo zasićenje tim zvukom, i išao na *cool*, potpuno novu organizaciju zvučnog prostora.

☞ *Kakvo je trenutno stanje u Vašem matičnom jazz sastavu Zagreb Jazz Portrait?*

Imali smo, zbog zauzetosti i bolesti gitarista Marija Igreca i gubitka bubnjara Jurice Ugrinovića, kreativnu stanku. Sve smo to prebrodili i s novom energijom i novim bubnjarem Bornom Šercarom idemo dalje. U nešto skromnijoj nakladi izdat ćemo CD "In memoriam Jurica Ugrinović" s različitim snimkama, mahom naših skladbi, što smo ih ostvarili s Ugrinovićem, koji će dokumentirati i jednu fazu naše karijere.

KL Koliko je za ZIP poticajna činjenica da u Zagrebu istodobno djeluje Boilers Quartet?

Ta je činjenica uistinu poticajna i motivirajuća. Otkad postojimo na jazz sceni, Boilers i mi se nadmećemo. Jedno vrijeme Boilers su bili apsolutno nadmoćni, ali mi smo pobijedili na Heinekenovu festivalu. Potom smo mi "potonuli", a oni "izronili" i jedno vrijeme "harali", ali i oni sada, čini se, imaju nekih personalnih teškoća, došlo je do nekakva zastoja, a mi krećemo dalje. Do ljeta ćemo imati nekoliko nastupa, preko ljeta ćemo uvježbavati materijal koji ćemo na jesen snimiti u novoj postavi, a od jeseni krećemo u prave virke.

KL Vrhunski doživljaj uvijek su Vaše virke u duetu s bubnjarem Krunoslavom Levčićem. Što vam znači sviranje u toj formaciji i kakva je budućnost toga dueta?

Nas dvojica godišnje nastupimo četiri-pet puta, od čega jedanput ili dvaput u Zagrebu. Sviramo prvenstveno kad imamo nešto novo za reći i kad smo obojica slobodni, što je često puta teško uskladiti. Iako je on dosta stariji od mene, može se reći da smo se istodobno razvijali, slušali smo iste ploče. Sviranje s Krunom meni je najdraže djelovanje u jazzu jer se vraćam na same početke, kad smo Kruno i ja bili stalno u Zagrebu. Dok je treći član našeg trija, gitarist Renato Rožić, živio i studirao u Kölnu, nas smo dvojica radili Parkerove be-bop teme. Kontrabasu nismo mogli naći jer ih tada u Zagrebu nije bilo. Kruno je izjutro radio u Šavriću, a svako poslijepodne je sa mnom vježbao. Nastupali smo dva-tri puta tjedno, svake srijede u "Lapidariju", gdje smo naslijedili termin sastava Boška Petrovića i gdje smo okupljali dosta mladeži, a utorkom u "Đuri". Kad se osnovao Omladinski kulturni centar, Toni Marošević je organizirao koncerte u atriju i galeriji i mi smo često puta nastupali kao duo.

Prije je tako bilo, a i danas je tako: obično napravi-mo jedan set već poznatih melodija, primjerice onih Johna Coltranea, a jedan na svoju odgovornost, kad ja izmišljam obrascе, teme, poput rage u indijskoj glazbi, pa se može reći da je veća odgovornost na meni. To je bilo uistinu naše jako i sjajno razdoblje i tom se energijom još uvijek "hranim". Duo ima budućnost jer se, ako ništa drugo, uvijek pojave neki detalji u našoj tehnici – obojica neprekidno radimo na tehnici – pa onda odlučimo te napretke negdje demonstrirati. Iako je u Zagrebu trend rockerske "kreativnosti bez vježbanja" vrlo jak, uvijek se nade netko koga zanima i analiza forme i sadržaja te naša rastuća "specifična težina".

KL Recite nam nešto i o Vašoj karijeri u Njemačkoj, koja je vjerojatno utjecala na Vaše brzo sazrijevanje?

Diplomirao sam na zagrebačkoj Muzičkoj akademiji i spreman sam svirati puno različitih vrsta glazbe, od baroka do avangarde i free jazz-a, i nije mi problem prebacivati se iz jedne glazbe u drugu, što se danas pokazuje ne samo normalnim nego i dobrodušlim. Keith Jarrett, primjerice, svira svoju glazbu, ali i Mozarta, Šostakovića, Hindenmittha, barok, varijacije za čembalo... Prije su jazz glazbenici bili priučeni muzičari i iz jazz-a nisu mogli izlaziti.

Na mene su utjecali John Coltrane i Bach. U pogledu jazz-a Bach mi je jako važan, golemi materijal koji je ostavio. U SAD se danas u jednakoj mjeri specijaliziraju Parkerove i Bachove linije. Materijal je gotovo isti – u oba se slučaja radi o linijama, o linearnom pristupu i pomoću jazz harmonije može se objasniti cijeli Bachov opus. Osim toga, Bach je bio veliki improvizator, dani-

ma je mogao improvizirati, jedino je gotovo sve svoje improvizacije zapisivao, a danas imamo transkripcije i svih Parkerovih improvizacija.

Za moje je sazrijevanje bilo neobično važno i to što sam u Zagrebu upoznao Ladislava Mateića koji mi je stavio na raspolaganje svoju golemu i dragocjenu zbirku suvremenog jazz-a. Zahvaljujući njemu, posljednje dvije decenije sam u tijeku sa svim što je u današnjem jazzu relevantno. Važno je čuti i mainstream, sve ono što se dosad u jazzu događalo kako bismo i shvatili kako ni u čemu nismo prvi, ali je jednako važno i slušati sve zvukove koji danas postoje na jazz sceni.

Od 1989. do 1992. u Kölnu sam svirao u Renato Rožić Quintetu. To je, u neku ruku, bio moj postdiplomski studij. Christian Ramon svirao je kontrabas, Uwe Ecker bubnjeve, Frank Grattkowsky altsaksofon, Renato gitaru, a ja sopran saksofon. Iako smo svirali novi jazz, naša turneja po Njemačkoj izvrsno je prošla jer Nijemci već tradicionalno vole nove pristupe. U samom Kölnu vrlo je jaka free jazz scena. Imaju i posebnu školu na kojoj čak i djeca uče free jazz. Posvuda se okupljaju free jazz sastavi, svira se grubo i glasno, a mi smo im ponudili – dinamički gledano – minimalistički pristup, vrlo strukturiranu glazbu, dvanaestonske kompozicije i dvanaestonske improvizacije... I balade smo svirali minimalistički, u "stil" Antona Weberna, i duboko ušli u kontrast s tamošnjom scenom, što se svidjelo kritičarima a što je i publika dobro prihvaćala.

KL Često nastupate u inozemstvu, pa pretpostavljam da imate uvid u europsku scenu. Kako ocjenjujete domaće sastave i soliste Vašeg naraštaja? Ima li među njima takvih koji bi mogli nastupati na europskim festivalima, pozornicama i klubovima?

Apsolutno! Jedino nam nedostaje menadžer, kao što je nekad Zagrebački jazz kvartet imao Horsta Lipmanna i Fritza Raua, i mi bismo danas trebali nekoga tko bi nas lansirao i "prodavao" u Europi. To je u neku ruku i dobro jer nismo odmah počeli uživati u plodovima našega rada, nego smo više radili na sebi i usavršavali se. Tu i tamo i danas uspijevamo otići vani i nešto odsvirati, pri čemu, najskromnije rečeno, dokazujemo da se nemamo čega sramiti. U EBU Big Bandu sam, na primjer, bez problema svirao s kremenom europskih solista, što se može čuti i na CD-u. Mislim da su danas Matija Dedić i Kruno Levčić apsolutno u samom vrhu europskog jazz-a i mogu svirati na bilo kojem jazz festivalu. Tamara Obrovac je na samom vrhu europske new age glazbe.

KL Svi su sastavi iz Vašeg naraštaja doživjeli brz razvitak, no pribijavam se da ste doživjeli razinu nakon koje – ne dode li do proboja na inozemno tržište, dakle do nove, pokretačke motivacije – slijedi kreativna stagnacija. Slažete li se s takvom ocjenom?

To uglavnom vrijedi za sastave. Matiji Dediću se upravo nudi karijera u Japanu i on će najvjerojatnije tamo i otići. Kruno svako malo svira u Njemačkoj, nedavno i s Leejem Konitzom. Ja osobno imam sreću da sam član Zagrebačkog kvarteta saksofona, s kojim, na primjer, upravo treći put odlazim na Svjetski kongres saksofona, kad dolazim u dodir sa svjetskom scenom, pa i jazzističkom. Bili smo i na američkoj turneji po koledžima, gdje se generiraju svjetski jazz glazbenici, gdje podučavaju velika i imena i gdje stalno kruže velike jazz izvještaje tako da sam u prilici upoznati scenu.

No ni jedan naš sastav nema priliku predstaviti se kao jazz band, a to je uistinu velik problem, posebice za Boilerse, i bez toga se ne može napredovati. Vani velika imena neprestano formiraju nove sastave i okupljaju nadarene glazbenike, pa se, ako si dobar, brzo možeš naći u jednom dobrom sastavu i afirmirati se.

No isto tako valja se sjetiti rečenice koju je jednom izrekao Steve Lacy – da i vlastita soba može postati centar svijeta ako se nećemo u svojoj glavi dovoljno posvetiti. Ako imaš dovoljno jaku autosugestiju, da bi stvorio

svoji svijet, možeš živjeti bilo gdje i ne moraš prirediti nikakav koncert.

Takvu vrstu koncentracije mi smo imali, ali nas je Boško Petrović "gušio". Mi smo se uključili u jazz preko Coltranea, ali Petrović je odmah rekao da to ne može tako, da to nije pravi put, nego da mi najprije moramo naučiti dixieland, swing, potom eventualno be-bop, a za trideset godina možda ćemo moći svirati i Coltranea, što je i razumljivo s njegove robno-novčarske točke gledišta. Mi smo krenuli drukčijim putem, koji Petrović ni dan-danas ne priznaje, kao ni Coltranea. Odmah smo ulazili u maksimalno kompleksne strukture koje tada još i nismo do kraja izradili. U tome je i bio mladenački polet i izazov. To se samo po sebi nametnulo. Takvu smo glazbu shvaćali, ali se na taj način tada nismo mogli glazbeno izražavati. Do trenutka kad smo i u tome počeli uspijevati, trebalo je proći puno vremena i rada.

Ostane li sastav zauvijek kod kuće, može nastupiti pet-šest puta godišnje, a to nipošto nije dovoljno da napreduje. Budući da nemamo menadžere koji bi nam osiguravali turneje po Europi, u Zagrebu bismo trebali imati mjesto i priliku kontinuirano svirati svaku večer, recimo, dva mjeseca. Sastav koji bi svaku večer svirao morao bi se razvijati. Povijest jazz-a dokazuje da se iz sastava koji je neprestano bio na turneji ili je imao stalne nastupe moralo nešto izroditi.

Kad govorimo o napredovanju sastava i solista, moram istaći kako je za sve nas, posebice mlade soliste, važno to što u zagrebački jazz B.P. Club stižu velika, legendarna imena, gdje sam, primjerice, slušao Bobo Stenson trio, a s nekima, poput bubnjara Martina Drewa, i sam u tom klubu imao čast i svirati, i to ne na jam-sessionu, nego na službenom festivalskom nastupu. I u studentski klub KSET dolaze svakakva imena, pa i imena s postavangardne scene, od kojih se može učiti. Moj je naraštaj, posebice Kruno i ja, da bi se upoznao s postavangardnom scenom, morao odlaziti u zagrebački Goethe institut slušati koncerte i preslušavati njihove ploče.

KL Recite nam nešto i o sebi kao profesor. Jamče li mladi zagrebački saksofonisti budućnost domaćeg jazz-a?

Za nas puhače važna je istina da se jazz razvio u New Orleansu, da je spoj "crnog" i "bijelog", pri čemu je "bijelo" bila francuska puhačka škola. Istina je i to da su upravo saksofonisti pokretali nove tendencije u jazzu – Lester Young, Coleman Hawkins, Charlie Parker, John Coltrane i Ornette Coleman.

Što se tiče moga pedagoškog rada, ponosan sam na to da uvijek imam nadarene učenike. Spomenuo bih Jerka Valdevita i Luku Persića, koji djeluju u free jazz ansamblu G.A.P., za našu sredinu uistinu avangardnom, tako da već obogaćuju domaću jazz scenu. U Sloveniji, gdje sam pet godina djelovao kao profesor, imao sam sjajnoga be-bopera Jaku Kopačca, a od mojih osam ljubljanskih učenika čak četiri danas studira na jazz akademiji u Grazu, a i peti se sprema izaći na prijemni ispit. **KL** Nedavno ste u Mostaru svirali s Boilersima kao Boilers Quintet. Imate li kakav dogovor o dugoročnijoj suradnji s Boilersima?

Svirali smo u Mostaru, gdje je to poslije dugo vremena uistinu bio prvi jazz koncert. Valjda su se Mostarci zaželjeli jazz-a, pa je prijem bio izvrstan. Mogu vam reći da sam već pripremio kompletan materijal, vlastite skladbe, za CD koji ću, na njihov prijedlog, snimiti s Boilersima, slično projektu St. Miles Infirmary, u kojem su CD snimili s Boškom Petrovićem. Takvo što u matičnom sastavu Zagreb Jazz Portrait ne mogu ostvariti jer on njeguje drukčiji zvuk i jer u njemu u njemu nema trube ni klavira, pa za nj skladam drukčije stvari.

KL Što nam na kraju možete reći o svojim drugim planovima vezanim za jazz?

Radim na autorskom CD-u gdje ću se predstaviti kao saksofonist, gdje će biti klasike, baroka, mojih obrada i interpretacije francuske glazbe, ali i jazz-a, a računam s pomoći Matije Dedića i Krune Levčića.

